

MOZIK A JÁRVÁNY IDEJÉN

CSÖDKÖZELBEN

SOÓS TAMÁS DÉNES

A DRÁMAIAN LECSÖKKENT NÉZŐSZÁMOK MÁR AZ ÚJABB KIJÁRÁSI KORLÁTOZÁSOK ELŐTT IS LEHETETLEN HELYZETBE HOZTÁK A MOZIKAT.

A nézőszámok katasztrófálisak, és ahogy megyünk beljebb a második hullámba, egyre tovább romlanak. November elejére olyan kevés nézőnk maradt, amennyivel rövid időn belül tönkre lehet menni” – mondja Demeter István, a szolnoki Tisza mozi vezetője pár nappal a novemberi kijárási tilalom bevezetése előtt. Több kis mozi már azelőtt csödközembe került, hogy az őszi járványügyi korlátozásokkal elrendelték volna a mozik újbóli bezárását, lenullázva az amúgy is elapadó bevételeiket. A második hullám alatt fele annyi nézőjük sem maradt a moziknak, mint 2019-ben: a Budapest Film artmozijaiban például 75 %-kal csökkent a látogatottság. Tovább nehezítette a helyzetet, hogy a legtöbb mozi már az első hullám alatt felélte a tartalékait, és a nézők a július 2-ai újraindítások is lassan szivárogtak vissza. „Kellott 2-3 hét, mire elterjedt, hogy újra nyitva vagyunk” – mondja Buda Andrea, a Cinema City marketingigazgatója.

Nyáron amúgy is több szabadidős tevékenységgel konkurálnak a mozik, de a tavaszi bezártság és a vírus miatti óvatosság miatt tavaly az emberek még nagyobb arányban preferálták a szabadidő programokat. A nyári újraindítás utáni első hónapban a budapesti mozik 10-20 %-os kihasználtsággal működtek, a Budapest Film mozijaiban körülbelül 7000 néző látogatott el a június végétől július közepéig meghirdetett 1200 vetítésre. A számokon a Filmintézet által támogatott „Vissza a moziba!” kampány sem javított jelentősen, amelynek keretében magyar filmeket vetítettek: „Az első tíz napban több volt a személyzet, mint a néző a moziban” – mondja Fejér Tamás, a debreceni Apollo mozi vezetője. Az alacsony látogatottsághoz az is hozzájárult, hogy a forgalmazók eleinte tartalékolták a film-

jeiket, és először azokat a bemutatókat pörgették ki, amelyek a tavaszi kijárási tilalom miatt nem tudták kifutni magukat. Tovább tolódtak a hollywoodi sikerfilmek is, amelyeket tavaszról nyárra, majd télre, majd 2021-re halasztottak. „Nyáron és ősszel a blockbusterek közötti időszávokat kitöltő filmek maradtak másoron nálunk: a közép költségvetésű amerikai, és a magyar, illetve európai produkciók. Ezek között is voltak sikeresek – a *Pesti balhé* például szép nézőszámokat hozott –, de nagy filmek nélkül a forgalmazók se csináltak nagy reklámkampányokat, pedig azok a többi film látogatottságát is felhúzzhatják, mert elültetik a néző fejében a gondolatot, hogy menjen moziba” – magyarázza Buda Andrea a nézőszámok visszaesésének okait.

A nyárra bejelentett blockbusterek közül végül csak Christopher Nolan filmjét, a *Tenetet* mutatták be, amit világszerte a mozizás megmentőjeként várt a filmszakma. „A *Tenet* beváltotta a hozzá fűzött reményeket: a legnagyobb bevételt hozó és a második legnézettebb Nolan-film lett Magyarországon” – mondja Buda Andrea. A Cinema City a *Tenet* vetítésein tudott csak a tavalyihoz fogható nézettséget produkálni, és az IMAX-teremben is telt házzal futott a székkihagyások miatti 70 %-os kihasználtság mellett. A mozisoknak jól jött az is, hogy az IMAX-kamerával forgató és a szélesvászonhoz ragaszkodó Nolan filmjével magát a moziélményt is reklámozni lehetett. „Ahol bemutatták, ott jól teljesített a *Tenet*, de New York és Kalifornia államban továbbra is zárva maradtak a mozik, és ez jelentős szeletet hasított ki a bevételből. A Warner a *Tenettel* tesztelte, mekkora bevételt lehet elérni a járvány alatt, és mivel a végösszeg elmaradt a remélttől [a film végül 356 millió dollárt

hozott világszerte – *S.T.J.*], a hollywoodi stúdiók nem merték bemutatni a többi blockbustereket” – mondja a Cinema City marketingigazgatója.

A sikervárományos filmek – *Wonder Woman 1984*, *Halál a Niluson*, *Nincs idő meghalni* stb. – elhalasztása ellenére a szeptember és az október bizakodásra adott okot: bár a *Teneten* kívüli nézőszámok csak 25-40 %-át érték el a 2019-eseknek, a látogatottság lassan, de biztosan nőni kezdett. „Szeptemberben kieresztett a társadalom: az első hullámot már magunk mögött hagytuk, és a másodiknak még csak előjelei voltak. Maszkot sem kellett hordani a moziban, így megszűnt a félelem, az emberek szívesebben jöttek moziba” – mondja Fejér Tamás. A művészmozik bepótolták a tavasszal elmaradt filmfesztiváljaikat, befejezték a félbemaradt filmklubokat, a bemutatásig eljutó filmek pedig, ha kisebb nézőszámmal is, de sokkal tovább maradhattak műsoron. Az őszi moziszezont slágerfilmje pedig – meglepő módon – Horvát Lili szomorúan szép szerelmesfilmje, a *Felkészülés meghatározatlan ideig tartó együttlétre* lett, amely közel 20 ezer nézőt vonzott be a mozikba.

„Száz éve hasonlóan zűrés időket éltünk: a spanyolnátha-járvány alatt bizonytalan volt, hogy bezárnak-e a mozik, és amelyek nyitva is tartottak, szelöltető szünetekkel szakították meg a műsorukat. Eközben megnőtt az érdeklődés a búfelejtő, eszképpista filmek – elsősorban a krimik és a sci-fi-k – iránt, és sokan felháborodtak, hogy miközben tömegek halnak meg a járványban, és zúgnak a harangok a trianoni békeszerződés miatt, a mozik könnyed detektívfilmekkel szórakoztatják a közönséget. Hasonló változásra számítottam most is a nézői érdeklődésben, de ez nem következett be. A hollywoodi közönségfilmek bemutatóját eltolták, a művészmozikban pedig nem a szórakoztató és nem is a jelen helyzetre reflektáló filmek voltak a közönség kedvencei, hanem úgymond a fontos filmek, amelyek körül volt valamifajta zsiszegés, és a megtekintésükkel nem akartak várni jövő tavaszra” – magyarázza Liszka Tamás a *Felkészülés...* vonzerejét, amelyhez hasonló sikereket a multiplexekben a majdnem százezer nézőt hozó *Miután összecsaptunk* című tinifilm ért el. „A Cinema Cityben a 12-25 éveseket megcélzó filmek futottak a

legjobban a második hullám alatt, mert ők kevésbé veszélyeztetettek számítanak a vírus szempontjából, ugyanakkor van már zsebpénzük mozijegyre. És persze az olyan vígjátékok, mint a *Nagypapa hadművelet*, jól teljesítettek most is” – teszi hozzá Buda Andrea, akinek elmondása szerint a moziműsorból most nagyobb szeletet kapó gyerekfilmek már kevesebb nézőt vonzottak. A magyar szinkron miatt még az időközben streamingen elérhetővé vált gyerekfilmek is nagyobb érdeklődésre számíthatnak, de ebben a helyzetben a szülők óvatosságából inkább otthon maradtak a legkisebb korosztályal.

A megkérdozett moziüzemeltetők többsége a járvány alatt sem észlelt a fentiekén kívül más, jelentős változást a nézői szokásokban, de abban egyetértettek, hogy moziba elsősorban eseményalapú vetítésekkel lehetett becsalogatni a nézőket. Míg egy-egy művészmozi látogatottságát az is korlátozta, hogy a törzsközönsége a veszélyeztetett korosztályba tartozik, addig az egyszerű programokra nagyobb számban váltottak jegyet. „Sokkal több munkát kellett fektetni a közönségszervezésbe, mint korábban. A kevésbé erős és kiszámíthatatlan megjelenések, valamint a streaming erősödése nagyon rossz hatással volt a moziba járási szokásokra. Rengeteg nézőt el fogunk veszíteni, ha még sokáig tart a járvány. Az emberek néznek filmeket, talán többet is, mint a járvány előtt, de kényszerűségből a tévében vagy streamingen

teszik ezt” – mondja Demeter István, akinek a Youtube-csatornájukra gyártott tartalmakkal és közösségi műsorszervezéssel igyekeznek erősíteni a szolnoki mozi online jelenlétét.

Máshol a klasszikus filmek elővétele hozott sikert: a debreceni Apollo mozi leadta *A keresztapa-*, a *Vissza a jövőbe* és az *Indiana Jones-trilógiát*, és vetítéssorozattal emlékezett meg Jiří Menzel haláláról és Christopher Nolan 50. születésnapjáról is. *A keresztapán* 40, *A sötét lovagon* 84, a *Csillagok között*-ön pedig több, mint 100 néző volt. „Ezek most nagyon jó számok” – mondja Fejér Tamás, aki szerint soha nem rendeztek még annyi eseményalapú vetítést, mint a második hullám idején. „Csak és kizárólag speciális vetítésekkel tudunk nyitva maradni. Így köztudatban tartottuk, hogy a mozi továbbra is üzemel, és kiszolgáltuk a törzsközönséget, akikben továbbra is ott dolgozik a közösségi élmény iránti vágy. Hiába tölthetik le ezeket a filmeket, az nem ad olyan élményt, mint amikor megnézik harminc másik emberrel a moziban” – teszi hozzá Fejér, akinek elmondása szerint a koncertfilmek is jó számokat produkáltak, mivel a koncertek szervezést már hamarabb korlátozták, mint a moziba járást. Az Ákos részvételével tartott koncert-DVD bemutatón telt ház volt Debrecenben, de várakozáson felül teljesített a debreceni illetőségű Hajdu Szabolcs a Vimeón már április óta elérhető filmjének, a *Békeidőnek* a díszbemutatója is a maga 111 fizető nézőjével.

„10-20 %-os kihasználtsággal működtek”

„A filmfesztiválok és az eseményszervező vetítések más nézői reakciókat váltottak ki, mint a műsorrendi vetítések, aminek az lehet az oka, hogy a forgalmazók visszatartották a filmjeiket, és arra sem költöttek sok pénzt, amit bemutatnak, másrészt minden filmnél, amit a nézők nem tartanak pótolhatatlan élménynek, kivártak, mert úgy gondolták, megnézik majd a tévében vagy streamingen” – magyarázza Liszka Tamás az eseményjellegű vetítések vonzerejét. Ám hiába pótolta be az elmaradt filmeket és filmfesztiválokat, a mozik bezárása óta a Budapest Film számára is a streaming jelenti a mentőövet. „A Távmozinak akkora nézettsége volt az elmúlt fél évben, mintha alapítottunk volna egy új mozit” – mondja Liszka Tamás. A cél az volt, hogy a Távmozival átköltöztessék a hagyományos moziélményt az online térbe, így ugyanannak a mozinak a kínálatában nézhet filmet az ember, amelybe egyébként is jár, és azokkal chatelhet, akikkel egyébként is találkozna a Puskin, a Művész, vagy a Corvin előterében. A szolgáltatás kifejezetten sikeresnek bizonyult, elindulása óta húszezer jegyet adtak el rá. „Ez egy jó kiegészítő platform, ami nélkül sokkal kiszolgáltatottabbak lennénk, mert azt a kevés fesztivált se tudnánk megtartani, amit így sikerült megmenteni, mint az Anilogue-ot, az Olasz Filmhetet, vagy a ZsiFit.”

Míg akad olyan mozi is (a Cirko), amely támogatói kampánnyal (bérletvásárlási akcióval) igyekszik átvészelni a nehéz hónapokat, a november közepén elrendelt bezárások több, amúgy is gyengélkedő művészmozit is megroppantottak, amelyek túlélését hasonló akciók híján csak az egyelőre nem körvonalazódott filmszakmai támogatás vagy önkormányzati segély tudná szavatolni. A mozisok ettől függetlenül bizakodóak: „Kemény télre és enyhülő tavaszra készülünk, remélem, nyárra már visszatér az élet a normális kerékvágásba” – mondja Liszka Tamás, aki a kijárási tilalom alatt a bezárt mozik felügyeletén kívül a Budapest Film teljes személyzetét az újra felfutó Távmoziba osztotta be. „Nem gondolom, hogy a koronavírus akkora kataklizma lenne, ami után soha nem lesz olyan a mozi, mint előtte volt. A mozi azt a pótolhatatlan közösségi élményt jelenti, amit eddig is, és ha végre előbújhatunk a barlangjainkból, ott fogunk mindent folytatni, ahol a járvány előtt abbahagytuk.” •

